

Příloha č. 1 – specifikace díla

Cíl a účel

- zlepšení vodního režimu v zájmovém území zejména podporou renaturačních funkcí a revitalizací.
- obnova přirozené mozaiky krajiny - retenční prvky (tůň, mokřady, MVN), protierozní prvky (remízky, zasakovací prvky a rozptýlené zeleň)
- obnova a udržení biodiverzity v krajině
- návrh na využití dotačních prostředků (MZE, MŽP) zacílených na pozitivní změny v krajině. Podpora šetrnějších způsobů zemědělského hospodaření.
- návrh dočišťujících prvků na vyústěních z meliorací (snížení vnosu znečištění do koryt VT)
- podpora zatravnění zorněných pozemků v horních částech povodí vodních toků

Typ studie: 1.2 Řešení konkrétních problémů uceleného malého povodí nebo jeho části

Lokalizace

plochy pozitivně ovlivněného území: 320 ha (3,2 km²)

vodní toky: Hořejší potok včetně přítoků, bezejmenný tok – přítok Fořtmistrova rybníka

k.ú.: Broumy (612871), Kublov (676861), Roztoky u Křivokláta (742554)

VZCHÚ: CHKO Křivoklátsko

Předmět díla včetně výstupů

1. Fyzicko – geografická charakteristika s důrazem na specifika řešeného území
2. Vodohospodářská analýza vč. odvodnění pozemků
3. Shromáždění, revidování a vyhodnocení doposud pořízených tematicky souvisejících podkladů a návrhů opatření (např. ÚSES, studie odtokových poměrů, generel odvodnění, záplavová území, mapy rizik, plány povodí, výstupy projektů Voda v krajině, Sucho v krajině atp.)
4. Posouzení potenciálu krajiny zadržovat vodu (současný stav před návrhem opatření)
5. Zhodnocení aktuálního stavu přírodních společenstev a vodních prvků ve vztahu k navrhovaným opatřením.
6. Zohlednění doposud pořízených tematicky souvisejících podkladů a doplnění návrhů opatření (vytváření mokřadů a tůní, obnova rašelinišť, obnova malých vodních nádrží, eliminace plošného odvodnění zemědělské a lesní půdy, revitalizace vodních toků, obnova krajinných prvků (meze, průlehy, remízky, atp.), zatravněných pásů, výsadba dřevin mimo les).
7. Hydromorfologická analýza minimálně v rozsahu Metodiky zpracování hydromorfologického (HMF) posouzení vodních toků v rámci studie odtokových poměrů (Příloha č. 2 Smlouvy o dílo) ve formátu strojově čitelné tabulky (např. ve formátu xslx).

8. Návrh konkrétních opatření v podrobnosti činností v Přehledu opatření (Příloha č. 3 Smlouvy o dílo) včetně popisu a specifikace navrhovaného opatření, identifikace realizovatelných opatření a včetně příslušných mapových podkladů.
9. Zákres všech navržených opatření ve formátu shapefile (shp), každé navržené opatření bude zakresleno v odpovídající geometrii (polygon) dle informace ve sloupci „Zákres“ v Přehledu opatření (Příloha č. 3 Smlouvy o dílo); způsob zákresu je upřesněn ve sloupci „Způsob zákresu“ v Přehledu opatření; součástí zákresu budou tyto atributy: segment (číselné označení zákresu), realizovatelné opatření (ano/ne), kód opatření (v Přehledu opatření), poznámka (textové označení opatření v Přehledu opatření).
10. Posouzení potenciálu krajiny zadržovat vodu v případě realizace navržených opatření (souhrnné ověření účinnosti navržených opatření). Součástí posouzení bude ověření, zda stav před návrhem opatření odpovídá krajinnému pokryvu vyjádřenému Konsolidovanou vrstvou ekosystémů 2021 (KVES, AOPK ČR, aktualizace 2021) - dostupná prostřednictvím odkazu <https://data.nature.cz/sds/17>.
11. Prověření účinnosti navržených opatření z hlediska náchylnosti řešeného území k vodní erozi (současného stavu/stavu po realizaci opatření) výpočtem/modelem.
12. Vliv navržených opatření na ekosystémy
13. Zajistit soulad s plány péče ZCHÚ (CHKO Křivoklátsko)
14. Rozbor proveditelnosti návrhů z hlediska pozemkového - realizovatelnost opatření budou prověřena z hlediska aktuální držby pozemků.
15. Prověření územně plánovací dokumentace s ohledem na realizovatelnost díla (prověření územních limitů).
16. Zajištění vyjádření správců sítí v dotčeném území (pouze v území, kde budou navržena opatření).
17. Bilance ploch a objemů k realizaci nápravných opatření (konkrétní navržená opatření).
18. Návrh nakládání s těženými sedimenty či výkopkem
19. Souhrnné vyhodnocení navržených opatření a jejich efektů, zejména zvýšení retenčního potenciálu krajiny (porovnání variant), návrh nejvhodnějšího řešení doporučeného k realizaci. Posouzení možných střetů zájmů a rizik řešení. Stanovení priorit z hlediska řešení.
20. Osobní projednání navržených opatření se zainteresovanými stranami (zejména se správci vodních toků a orgány ochrany přírody, obcemi) a majoritními vlastníky a uživateli pozemků (včetně odsouhlasených záznamů z jednání, nikoli formou dotazníků).
21. Doložení podkladů deklarujících diskuzi se zainteresovanými stranami a vlastníky pozemků a zhodnocení, jak byly jejich náměty zohledněny ve finální podobě studie.
22. Souhlasy vlastníků s realizací opatření vyplývajících ze studií, která budou realizována v rámci tohoto Programu, tzn. naplňující milník podprogramu 167.

23.Odhad investičních nákladů navržených opatření

24.Návrh subjektů, realizujících dílčí opatření

25.Návrh zdrojů financování realizace opatření a následné údržby (možností finančního zajištění, resp. dotační podpory jednotlivých navrhovaných opatření)

Výstupy:

Studii navržená opatření pokrývají vždy alespoň 5 % plochy studie stanovené indikátorem (plocha území řešeného komplexními vodohospodářskými studiemi).

Textová část:

Popis a zhodnocení stávajícího stavu povrchových vodních prvků.

Popis stavu ekosystému v území.

Popis navrhovaných opatření v území včetně jejich parametrů, bilance ploch a objemů.

Definování a posouzení variant řešení, daných možnostmi skladby dílčích opatření. Popis a hodnocení možných dílčích opatření, včetně odhadů nákladů, posouzení možných efektů a omezení. Popis majetkových poměrů v místech realizace staveb. Posouzení možných střetů zájmů a rizik řešení. Stanovení priorit z hlediska řešení.

Doporučení vhodné varianty – skladby dílčích opatření - s ohledem na místní podmínky, předběžná jednání s dotčenými subjekty (vlastníci pozemků, zemědělci apod.) Porovnání a vyhodnocení pozitivních a negativních efektů vybrané varianty s variantou nulovou. Příprava podkladů pro prováděcí projekt a případná řízení – ve spolupráci se zadavatelem.

Zápisy z projednání návrhů s dotčenými subjekty.

Shrnutí, závěry.

Citované a použité informační prameny.

Grafická část:

- situace lokality v širším kontextu, funkční využití okolí, chráněné zájmy,
- zákres do mapy 1:10.000 a do katastrální mapy,
- návrh opatření včetně zákresu do mapových podkladů
- konkrétní technické návrhy – situace a řez v měřítku 1:5000
- fotodokumentace.

Studie bude odevzdána v počtu 3 paré papírové a 3 ks CD-ROM.

Metodika zpracování hydromorfologického (HMF) posouzení vodních toků

Posouzení hydromorfologie se provádí pro páteřní tok řešeného povodí a pro jeho přítoky, které jsou evidovanými vodními toky. Přítoky v kategorii drobných vodních toků, jejichž délka nepřesahuje 3 kilometry a které jsou v této délce převážně neproměnlivého charakteru (typicky drobné přítoky v celé délce podobně technicky upravené), obvykle postačuje popsat jedním charakteristickým profilem.

Posouzení zpracovává odborník s vodohospodářskou nebo hydromorfologickou kvalifikací, požadavek zvláštní odborné způsobilosti není stanoven.

HMF posouzení je zpracováno ve třech částech:

- A) popisná část - HMF popis úseků vodních toků na základě terénního průzkumu
- B) rozborová část - posouzení HMF stavu popisovaných úseků
- C) rámcový návrh opatření – způsobu nakládání s úseky

A) HMF popis úseků vodních toků

Úsek vodního toku (VT) a údolní nivy, resp. říčního pásu je volen tak, že jej lze pro účely HMF posouzení (a pro účely rámcových návrhů zlepšujících opatření, na úrovni studie) **popsat jedním charakteristickým profilem**. Délka úseku se může, s ohledem na proměnlivost podél trasy, pohybovat od několika desítek metrů (ve zvláště exponovaných situacích) po jednotky kilometrů (zejména v případě upravených koryt prizmatických tvarů),

Tvarovou variabilitu v rámci úseku, která nemá vliv na HMF hodnocení úseku (zejména v úsecích přirozených a přírodě blízkých koryt) lze postihovat uváděním rozsahů rozměrových parametrů.

Popis je pořizován na základě pochůzek podél vodních toků, které je vhodné provádět mimo období vrcholné vegetace nebo sněhové pokrývky.

Pro každý charakteristický profil vodního toku a nivy se pořizuje schématický **náčrt typického příčného průřezu** (s použitím běžné symboliky stavebních výkresů např. pro technická opevnění koryta). V náčrtu se vyznačují kótami základní rozměry, stanovované v terénu měřením nebo kvalifikovaným odhadem, jako zejména:

- šířka koryta mezi horními hranami břehů
- šířka v běžné hladině vody
- zahloubení běžné polohy hladiny vody proti okolnímu terénu
- rozsah hloubek vody v korytě (za běžných průtoků)

Dále se vyznačují sklony, resp. rozsahy sklonů svahů břehů. Zcela schématicky, včetně horizontálních kót s odhady šířek, se vyznačuje terén, který na koryto navazuje po jeho stranách.

V příloze 1 a 2 jsou uvedeny příklady náčrtů příčných řezů pro přirozené a pro technicky upravené koryto.

Dále se stručně slovně zaznamenávají a v náčrtu příčného průřezu přiměřeně zachycují zejména:

- rámcový úsudek, zda jde o koryto technicky upravené, přírodě blízké nebo přírodní (technickými úpravami neovlivněné) – následně v hodnotící části se toto zařazení upřesňuje se zřetelem k tomu, zda je úsek vyznačen jako upravený ve státní VH mapě 1 : 50.000
- rámcový úsudek o přirozeném HMF typu, odpovídajícím danému úseku, pokud se odhlédne od technických úprav toku (vodní tok divočí – s korytem přímým – meandrující – stabilně větvený)
- charakteristiky tvarů a materiálu dna
- charakteristiky tvarů a materiálu břehů
- charakter a stav provedených podélných technických úprav v korytě (včetně míry jejich zachovalosti, resp. poškození)
- údaje o přirozených a technických formách zavzdutí (v případě technických zavzdutí příčnými stavbami včetně popisu vzdouvacích objektů a odhadu hladinového rozdílu za běžných průtokových poměrů)
- rámcový úsudek o dynamice úseku a splaveninovém režimu (např. aktivní meandrace, tvorba jesepů, hloubková eroze)
- četnost výskytu a typické polohy formací splavenin, spláví a dřevin v korytě toku a v jeho okolí
- popis přítomnosti říčního dřeva v korytě
- pozorované známky renaturačních procesů (např. rozpad opevnění, změny trasy koryta, zanášení a zarůstání koryta, přehrazování bobřími hrázemi)
- charakter a stav břehových a doprovodných porostů
- charakter (včetně orientačních údajů o šířkách zaplavitelných pásů) a způsoby využívání okolních nivních ploch, resp. terénu v okolí vodního; popisy čím a jak jsou omezeny rozlivy vody mimo koryto
- údaje o pozorovaných prvcích odvodňovacích zařízení a jiných hydrotechnických objektů
- údaje o přítomnosti a stavu dochovaných vodních prvků v nivě - starých říčních ramen, tůní, mokřadů, včetně jejich vztahu k aktivnímu vodnímu toku.

V charakteristických profilech nebo v jiných fotogenických místech úseků se pořizuje fotodokumentace, z níž bude zřejmý morfologický charakter úseků.

B) Posouzení HMF stavu popisovaných úseků

Tato část je zpracována v podobě stručného popisu, uspořádaného do tabulky (viz Příloha 3).

Posouzení nesměřuje k bodovému hodnocení HMF stavu (které by bylo komplikované a pro interpretaci obtížně uchopitelné). Podstata posouzení je v analýze stavu úseku vodního toku z hlediska reálných možností zlepšení (vč. reálné míry opětovného přiblížení k původnímu stavu) a působících omezení a vyhodnocení skutečného obnovného potenciálu dané revitalizační situace. Z toho pak vychází věcný návrh, co lze v daném úseku provádět v zájmu největšího, reálně dosažitelného přiblížení k optimálnímu stavu, za jaký bude obvykle pokládán stav úseku, neovlivněný technickými úpravami, odpovídající příslušnému HMF vzoru.

Při tom se reálně posuzuje, do jaké míry jsou překonatelné v úseku působící překážky a omezení (například poměry vlastnictví a využívání ploch – například ve vztahu k možné míře zaplavování a zamokřování ploch říčního pásu), a hledí se přiměřenosti a efektivnosti možných opatření ku zlepšení morfologie vodního toku (revitalizace, dílčí zlepšující opatření na podporu členitosti nebo změlčení koryta, opatření na podporu renaturačních procesů apod.).

Rozborová část vychází z výše popisovaného terénního průzkumu a popisu úseků a v přiměřeném rozsahu z dostupných podkladových materiálů.

Rozborová část pro jednotlivé úseky, formou stručných slovních úvah, pojednává tato témata:

1) Představa obrazu úseku v původním, přirozeném stavu

Jedná se o představu stavu neovlivněného technickými úpravami, odpovídajícího přirozenému fluviálně-morfologickému vývoji daného úseku toku. Rozvaha o tomto stavu ústí v přiřazení úseku k jednomu z přirozených HMF typů vodních toků (vodní tok divočíci – s přímým korytem – menadrující – se stabilním větvením koryt). V této části může být korigována prvotní rozvaha o HMF typu, učiněná přímo při terénním průzkumu. Při pochybnostech a zařazení k HMF typu je možné v rámci slovního popisu naznačit například přechodnost typu.

Vhodně kombinovány mohou být zejména tyto metody:

- Rekonstrukce původního stavu dle dostupných historických informací - vytěžení dokumentů o historickém stavu území a vodního toku před technickými úpravami (*historické mapy, zákresy původního stavu v projektové dokumentaci uskutečněných technických úprav, starší letecké snímky, dobové malby, kresby a fotografie*).
- Průzkum a vyhodnocení stop v terénu – nezasypaných zbytků koryta z doby před technickými úpravami, zbytků historických břehových porostů atp.
- Srovnávací metoda: Stanovení vhodných parametrů přírodně autentické morfologie koryta průzkumem vhodně zvoleného srovnávacího (referenčního) úseku téhož nebo podobného vodního toku, který nebyl ovlivněn technickou úpravou. *Musí se jednat o úsek podobné vodnosti a podélného sklonu, vyvinutý v údolí podobného tvaru*

a charakteru hornin a zemin. Srovnávací úsek se prověří a popíše výše popisovaným způsobem, jako úseky, které jsou předmětem HMF posouzení.

- Odvození parametrů přírodně autentického, dynamicky stabilního koryta pro řešený úsek na základě teoretických hydromorfologických modelů – *pro potřebu studií odtokových poměrů spíše teoretická, doplňková možnost.*

Rekonstrukce původního stavu by měla poskytovat představu o tom, jak vodní tok a údolí vypadaly a fungovaly v přirozeném stavu, nezátíženém technickými úpravami ani dlouhodobými kulturními změnami.

V některých případech může být obraz původního stavu vodního toku a nivy nejednoznačný, vícevrstevný (krajinný palimpsest). Mohou se například nabízet průběhy meandrujícího koryta řeky z různých historických i prehistorických období. Potom například volba konceptu navrhovaných opatření bude brát v úvahu vztahy mezi různými dřívějšími vztahy a dnes uvažovanými cíli zlepšení ekologických a vodohospodářských funkcí vodního toku a nivy.

2) Popis historicky doložitelného vývoje daného úseku vodního toku a nivy od původního po současný stav

V popisu by měly být heslovitým slovním popisem zmiňovány dostupné poznatky o vývoji úseku například v těchto aspektech:

- dlouhodobé kulturní změny vodního toku a nivy, které byly pro jeho současný stav důležité, které však nelze popisovat jako systematické technické úpravy - například postupné selské nebo mlynářské úpravy koryta
- zjiitelný vliv historických změn splaveninového režimu (např. zabahňování koryta v souvislosti s erozí v plochách v povodí)
- významné povodňové události
- technické úpravy koryta
- příčné stavby v korytě
- ovlivnění průtokového režimu změnami vlastností povodí
- změny říčních povodňových perimetrů rozvojem sídelní a jiné zástavby, terénních úprav atp.

Bude zaznamenáno, zda podle státní vodohospodářské mapy 1 : 50.000 jde o úsek vodního toku upravený, nebo neupravený (upravený – tečkování po obou stranách linie toku).

V technicky upraveném úseku, pokud pro to budou k dispozici podklady, bude uvedena návrhová průtočná kapacita koryta.

Soustavné technické úpravy koryt a výstavba příčných objektů u nás ponejvíce probíhaly v moderní době, od roku 1890. Velkou měrou tedy lze využívat existující technické, vodoprávní a majetkové evidence vodních děl.

3) Popis a zhodnocení současné morfologie řešeného úseku vodního toku a nivy

- viz popisnou část.

4) Identifikace hydromorfologických závad

Jako odchylek současného stavu od stavu původního, neovlivněného technickými úpravami, resp. od stavu, odpovídajícího přirozenému HMF vzoru. HMF závady budou popisovány kvalitativně (*kvantitativní vyjádření například změn průtočné kapacity nebo délky trasy koryta je možné tam, kde pro to jsou k dispozici příslušné podklady*).

HMF závady budou vnímány zejména v následujících aspektech:

- ztráty přirozeného prostoru říčního pásu
- nepříznivé aspekty změn průtokového a splaveninového režimu
- ztráty ploch pro povodňové rozlivy
- zkrácení trasy vodního toku
- změny průtočné kapacity koryta (v nezastavěné krajině bývá závadou zvětšení průtočné kapacity technickou úpravou) a s tím související změny režimu rozlivu velkých průtoků do nivy
- změny podélného profilu vodního toku
- změny tvarů příčných průřezů korytem a jejich proměnlivosti v délce toku
- omezení povrchové a podzemní hydraulické komunikace mezi tokem a nivou
- ztráty tvarové členitosti koryta; ztráty nabídky stanovišť a úkrytů pro vodní biotu, související s tvarovou členitostí koryta
- změny materiálových vlastností dna a břehů koryta a jejich vliv na vodohospodářské a ekologické funkce vodního toku (omezení propustnosti dna pro vodu a prostupnosti pro složky bioty vlivem technického opevnění nebo antropogenní kolmatace, překrytí přirozených struktur dna a břehů usazeninami erodovaných zemin, omezení přirozeného vývoje koryta,...)
- změny, resp. ztráty hydraulické členitosti - rozmanitosti hloubek vody, směrů a rychlostí proudění (např. ztráta přirozené proudnosti vlivem umělého zavzdutí)
- omezení migrační prostupnosti toku pro vodní živočichy
- ztráty přirozeného charakteru břehových a doprovodných porostů a povrchů v říčním pásu

- ztráta nebo poškození doprovodných vodních prvků (postranních ramen, tůní, mokřadů, vlhkomilných porostních formací) v nivě, resp. v říčním pásu - ztráta přímého průtokového a migračního napojení na aktivní koryto vodního toku, zrychlené zazemňování atp.

Odhadem bude v každém aspektu stanovena síla dopadu technické úpravy na HMF stav – mírná, střední, zásadní.

V těchto jednotlivých aspektech bude rovněž zaznamenáno, jakou měrou od provedení technické úpravy po současnost postoupila opětovná renaturace – nevýznamně, dílčím způsobem, významně. *(Nevýznamný rozvoj renaturace naznačuje, že úsek je vhodný k revitalizaci. Dílčí rozvoj renaturace – mohou být navrhována dílčí opatření k podpoře další renaturace – například změlčování a rozčleňování koryta příčnými dnovými pasy nebo výhony z kameniva nebo dřeva. Významný rozvoj renaturace – úsek může být ponechán dalšímu samovolnému vývoji, případně budou navrhována jenom doplňková podpůrná opatření.)*

Popis HMF závad lze uspořádat do tabulky – viz příloha 3 (platná hodnota aspektu se vyznačuje velkým X).

C) Rámcový návrh opatření – způsobu nakládání s úseky

Každý řešený úsek vodního toku je s ohledem na předcházející popis a hodnocení a s ohledem na reálný lokální potenciál a působící omezení zařazen do některé z těchto skupin:

A.1

Úsek VT mimo zástavbu, nalézající se v uspokojivém přírodním nebo přírodě blízkém stavu (koryta neovlivněná technickými úpravami a málo ovlivněná historickými kulturními tlaky, koryta v minulosti technicky upravená, ale již v pokročilém stádiu renaturace – z těch pak zejména ta koryta, která jsou i v právním smyslu koryty přirozenými) = úsek, v němž bude udržován a chráněn současný stav.

A.2

Úsek VT mimo zástavbu, v minulosti postižený technickými úpravami nebo významnějšími historickými kulturními tlaky, vyžadující zlepšení morfologického stavu – tohoto zlepšení lze dosáhnout převážně ponecháním samovolné renaturaci a dílčími opatřeními na podporu renaturace.

A.3

Úsek VT mimo zástavbu, v minulosti postižený technickými úpravami, vyžadující zlepšení morfologického stavu – tohoto zlepšení lze dosáhnout revitalizací úseku (revitalizační přestavbou).

A.4

Úsek VT mimo zástavbu, který se nalézá ve stavu degradovaném technickou úpravou, v němž ale vzhledem k omezujícím podmínkám není uskutečnění zlepšujících změn pravděpodobné.

B.1

Intravilánový úsek VT v hydromorfologicky vyhovujícím stavu.

B.2

Intravilánový úsek VT, vhodný k provedení intravilánové revitalizace, resp. přírodě blízkých protipovodňových úprav. (Přihlíží se k potřebnosti opatření ke zlepšení průchodu povodní, řešené ve speciální části studie odtokových poměrů.)

B.3

Intravilánový úsek VT v morfologicky degradovaném stavu, v němž vzhledem k omezujícím podmínkám není uskutečnění zlepšujících změn pravděpodobné.

Samostatně jsou identifikovány objekty a místa ve vodních tocích, které působí jako překážky v migraci vodních živočichů (prahy a stupně s běžnou výškou přepadu vody 0,2 m a více, jezy, hráze průtočných nádrží, propustky, zatrubněné úseky koryta, úseky koryta s hydraulickými podmínkami nepříznivými pro migraci vodních živočichů apod.). U těchto objektů se volí jedno z hodnocení:

- Překážka existuje, ale její zprostupnění nejspíše není z věcných důvodů proveditelné
- potřebnost zprostupnění překážky nutno zvlášť posoudit (ichtyologické posouzení vodního toku atp.)
- je potřebné zprostupnění překážky (návrh způsobu provedení není předmětem HMF posouzení, ale speciálního řešení)

Mezi kategoriemi A.2 Renaturace a A.3 Revitalizace se rozhoduje formou expertní rozvahy, s přihlédnutím ke komplexu následujících znaků.

Potřebnost revitalizační přestavby technicky upraveného úseku vodního ukazují zejména tyto znaky:

- koryto je nadměrně zahloubené, případně má tendenci se dále zahlubovat
- vodní tok je zatrubněný (*např. HOZ/HMZ – hlavní odvodňovací/meliorační zařízení – vzniklé zatrubněním drobného vodního toku*)

- technické opevnění odolává rozpadu (*zejm. kamenná dlažba, polovegetační tvárnice, jiné typy betonových opevnění – ve volné krajině jsou tyto typy opevnění výrazně méně akceptovatelné, než v zastavěných územích a v jejich blízkosti*)
- technické opevnění bude i po rozpadu představovat cizorodý prvek, který bude nutné z koryta odstranit
- v korytě jsou přítomny příčné objekty (stupně, jezy), nevhodně řešené propustky apod., vytvářejících překážky v migraci vodních živočichů
- koryto je tak sklonité nebo proudné, že nejeví tendenci k překrytí opevnění splaveninami
- sklon koryta a charakter jeho podloží jsou rizikové z hlediska tendence k dalšímu zahlubování (hlíny, písčité zeminy,...)
- v daném úseku je třeba v krátkém časovém horizontu dosáhnout významných revitalizačních efektů vzhledem k přednostním zájmům protipovodňové ochrany, zásobování vodou nebo ochrany přírody (*samovolná renaturace by byla neúnosně zdoluhavá*)
- charakter ploch v okolí vodního toku (přítomnost staveb atp.) omezuje možnosti rozvoje renaturačních procesů – zlepšení stavu je možné pouze cestou revitalizace, byť třeba kompromisně pojaté, nikoliv přírodně autentické
- revitalizaci lze provést poměrně snadno a s hodnotnými výsledky (*např. jsou k dispozici vhodné pozemky, v evidenci pozemků nebo i fyzicky se zachovalo původní koryto,....*)

Naproti tomu pro přenechání úseku vodního toku renaturaci hovoří tyto znaky:

- vodní tok neprodělal v minulosti zřetelnou technickou úpravu, jeho degradovaný stav je výsledkem historických kulturních tlaků (*„selský nebo mlynářský útisk“ vodního toku atp.*)
- koryto je částečně modifikováno technickou úpravou, ale tato úprava není zcela důsledná, takže neznemožňuje další příznivý vývoj koryta
- úprava koryta není vodoprávně doložena jako vodní dílo, případně není nikde evidována jako majetek
- technické opevnění se příhodně rozpadá (*jeho další udržování není účelné a žádalo by náročné opravy....*)
- technické opevnění se proměňuje v přírodě blízký materiál koryta, případně postačuje prosté vysbírání uvolněných opevňovacích prvků
- ke zpřirodnění někdejší technické úpravy koryta přispěl růst dřevin, které by bylo škoda odstraňovat revitalizačním zásahem
- koryto jeví sklon k zanášení (včetně úseků s malým podélným sklonem, v nichž technické opevnění setrvává v korytě, ale je překryto usazeninami)

- koryto jeví sklon k příznivému vývoji vymíláním do stran a tento vývoj je vzhledem k charakteru navazujících pozemků, jejich držby atp. možný
- významných zlepšení lze dosáhnout méně náročnými opatřeními, například nepravidelnými kamennými záhozy a výhony nebo figurami z dřevní hmoty, vloženými do stávajícího koryta.

Zařazení úseku k přenechání renaturaci by nemělo bránit intenzivnějším opatřením včetně revitalizace, pokud by pro ně dalším vývojem vznikly příznivé podmínky.

Úseky, vyžadující zlepšení HMF stavu, u nichž ani po vyhodnocení těchto znaků není zřejmé, zda jsou vhodné k renaturaci nebo vyžadují revitalizaci, budou zařazeny do spojně kategorie - „úsek VT k renaturaci nebo k revitalizaci“ *(Doporučuje se této specifikace široce využívat, neboť věcně nepředstavují revitalizace a renaturace alternativní přístupy, ale vymezují široké pole různých i přechodných typů přístupů a opatření.)*

Zpracoval: Ing. Tomáš Just, AOPK ČR

Příloha č. 3: Posouzení HMF stavu popisovaných úseků

(platné hodnoty se vyznačují vepsáním velkého X do příslušného pole)

HMF popis úseku XY

parametr	jednotka	hodnota - zde vyplnit	příklad popisu nebo nabídka k výběru
šířka koryta mezi horními hranami břehů	m		
šířka v běžné hladině vody	m		
zhloubení běžné polohy hladiny vody proti okolnímu terénu	m		
rozsah hloubek vody v korytě (za běžných průtoků)	m		
Jde dle vizuálního hodnocení o úsek technicky upravený?	ano x ne		
Je úsek vyznačen jako technicky upravený ve st. VH mapě 1 : 50.000?	ano x ne		
Úsudek o přirozeném HMF typu, platném pro daný úsek dle pozorování v terénu	slovní popis		vodní tok divočící – s korytem přímým – meandrující – stabilně větvený
charakteristiky tvarů a materiálu dna	slovní popis		dno ploché, hloubkově málo členěné - dno zřetelně hloubkově členěné; balvany - kameny - štěrk - písek - jemné zeminové materiály - povrch technického opevnění dna (dlažba, polovegetační tvárnice,...)
charakteristiky tvarů a materiálu břehů	slovní popis		břehy v přirozeně proměnlivých sklonech, stabilizované bylinnou vegetací a kořeny dřevin
charakter a stav provedených podélných technických úprav v korytě (včetně míry jejich zachovalosti, resp. poškození)	slovní popis		dosud nenarušená úprava koryta napřímením, zhloubením, s neproměnlivým příčným průřezem tvaru lichoběžníka, dno koryta a dolní části svahů opevněny polovegetačními tvárnici
údaje a přirozených a technických formách zavzdutí (v případě technických zavzdutí příčnými stavbami včetně popisu vzdouvacích objektů a odhadu hladinového rozdílu za běžných průtokových poměrů)	slovní popis		zhruba po 50 m délky koryta zděné vzdouvací stupně výšky cca 0,7 m
rámcový úsudek o dynamice úseku a splaveninovém režimu (např. aktivní meandrace, tvorba jesepů, hloubková eroze,...)	slovní popis		aktivní vývoj koryta meandrujícího typu, eroze nárazových svahů a ukládání jesepů v obloucích trasy

četnost výskytu a typické polohy formací splavenin a spláví v korytě	slovní popis		souvislejší pokryvy dna jemným zeminovým materiálem
popis přítomnosti říčního dřeva v korytě	slovní popis		občasný výskyt kmenů stromů a jejich částí ve dně a v březích koryta - jako úkrytové příležitosti významné, vliv na průtokové poměry spíše malý
pozorované známky renaturačních procesů (rozpad opevnění, změny trasy koryta, zanášení a zarůstání koryta, přehrazování bobřími hrázemi,....)	slovní popis		pomístní rozpad některých polovegetačních tvárnic v březích koryta, zejména v místech obtékání stromů
charakter a stav břehových a doprovodných porostů	slovní popis		po obou březích porost přirozeného rázu - stabilní linie vzrostlých zejména vrb a olší lepkavých, včetně stromů s kořenovými pletenci v hladinových čarách; porost se jeví vitální, v dobrém stavu
charakter a způsoby využívání okolních nivních ploch, resp. terénu v okolí vodního; popisy čím a jak jsou omezeny rozlivy vody mimo koryto	slovní popis		vlevo od koryta 50 - 70 metrů louky s možností rozlivu, vpravo cca 10 m od horní hrany koryta silniční násep
odhad šířky volně zaplavitelného území po levé straně koryta	m		
odhad šířky volně zaplavitelného území po pravé straně koryta	m		
údaje o pozorovaných prvcích odvodňovacích zařízení a jiných hydrotechnických objektů	slovní popis		v březích koryta jednotlivá vyústění drenáží, v plochách podél toku betonové šachtice
údaje o přítomnosti a stavu dochovaných vodních prvků v nivě - starých říčních ramen, tůní, mokřadů, včetně jejich vztahu k aktivnímu vodnímu toku	slovní popis		

HMF posouzení úseku XY

Představa obrazu úseku v původním, přirozeném stavu (před provedením technických úprav)	slovní popis		
Korigovaný úsudek o přiřazení úseku k HMF typu	slovní popis		<i>koryto se velkými oblouky vlnilo v celé šíři nivy vodní tok meandrující v celé šíři existující nivy</i>
Základní dostupné poznatky o vývoji úseku od původního do současného stavu (heslovitě)	slovní popis		<i>ve 30. letech 20. století byl meandrující tok nahrazen hlubokým technickým korytem s přímou trasou, neproměnlivého lichoběžníkového průřezu, s kynetou opevněnou dlažbou na sucho; do dnešní doby je dlažba v řadě dílčích úseků narušené, její kamenivo se přeskupuje do přirozených formací, v narušených místech jsou břehy vymílány do stran s tendencí obnovy vlnitosti trasy</i>

Hydromorfologické závady v úseku	Síla dopadu provedené tech. úpravy na HMF stav			Pokročilost renaturace v daném aspektu		
	mírná	střední	zásadní	nevýznamná	dílčí	významná
Aspekt HMF závad úseku XY						
ztráty přirozeného prostoru říčního pásu						
změny průtokového a splaveninového režimu						
ztráty ploch pro povodňové rozlivy						
zkrácení trasy vodního toku						
změny průtočné kapacity koryta a s tím související změny režimu rozlivu velkých průtoků do nivy						
změny podélného profilu vodního toku						
změny tvarů příčných průřezů korytem a jejich proměnlivosti v délce toku						
omezení povrchové a podzemní hydraulické komunikace mezi tokem a nivou						
ztráty tvarové členitosti koryta; ztráty nabídky stanovišť a úkrytů						
změny materiálových vlastností dna a břehů koryta a jejich vliv na vodohospodářské a ekologické funkce vodního toku						
změny, resp. ztráty hydraulické členitosti - rozmanitosti hloubek vody, směrů a rychlostí proudění (např. ztráta přirozené proudnosti vlivem umělého zavzdutí)						
omezení migrační prostupnosti toku pro vodní živočichy						
ztráty přirozeného charakteru břehových a doprovodných porostů a povrchů v říčním pásu						
ztráta nebo poškození doprovodných vodních prvků (postranních ramen, tůní, mokřadů, vlhkomilných porostních formací)						

Návrh opatření - způsobu nakládání s úsekem

(vhodný typ vyznačit velkým X)

A.1 Úsek VT mimo zástavbu, nalézající se v uspokojivém přírodním nebo přírodě blízkém stavu (koryta neovlivněná technickými úpravami a málo ovlivněná historickými kulturními tlaky, koryta v minulosti technicky upravená, ale již v pokročilém stádiu renaturace – z těch pak zejména ta koryta, která jsou i v právním smyslu koryty přirozenými) = úsek, v němž bude udržován a chráněn současný stav.	
A.2 Úsek VT mimo zástavbu, v minulosti postižený technickými úpravami nebo významnějšími historickými kulturními tlaky, vyžadující zlepšení morfologického stavu – tohoto zlepšení lze dosáhnout převážně ponecháním samovolné renaturaci a dílčími opatřeními na podporu renaturace.	
A.3 Úsek VT mimo zástavbu, v minulosti postižený technickými úpravami, vyžadující zlepšení morfologického stavu – tohoto zlepšení lze dosáhnout revitalizací úseku (revitalizační přestavbou).	
A.4 Úsek VT mimo zástavbu, který se nalézá ve stavu degradovaném technickou úpravou, v němž ale vzhledem k omezujícím podmínkám není uskutečnění zlepšujících změn pravděpodobné.	
B.1 Intravilánový úsek VT v hydromorfologicky vyhovujícím stavu.	
B.2 Intravilánový úsek VT, vhodný k provedení intravilánové revitalizace, resp. přírodě blízkých protipovodňových úprav.	
B.3 Intravilánový úsek VT v morfologicky degradovaném stavu, v němž vzhledem k omezujícím podmínkám není uskutečnění zlepšujících změn pravděpodobné.	
Úsek VT mimo zástavbu vhodný pro revitalizaci nebo renaturaci	

Přehled opatření navržených v rámci Komplexní vodohospodářské studie

Kód opatření	Opatření	Zákres	Způsob zákresu	Jednotka	Plocha navržených opatření ze studie	Plocha realizovatelných opatření*
RT1	Obnova a tvorba tůní - průtočné	polygon	Plocha tůně	m ²		
RT2	Obnova a tvorba tůní - neprůtočné	polygon	Plocha tůně	m ²		
RT3	Komplexní (zásadní) rekonstrukce malé vodní nádrže	polygon	Plocha MVN	m ²		
RT4	Výstavba malé vodní nádrže	polygon	Plocha MVN	m ²		
RT5	Travnaté protierozní průlehy a meze	polygon	Plocha průlehu, meze	m ²		
RT6	Zatravnění v pásích na orné	polygon	Plocha trav.pásů	ha		
RT7	Zatravnění plošné na orné	polygon	Plocha zatravnění	ha		
RT8	Zatravnění údolnice	polygon	Plocha zatravnění	ha		
RT10	Individuální výsadba dřevin - mez	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT11	Individuální výsadba dřevin - remízy	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT12	Individuální výsadba dřevin - větrolamy	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT13	Revitalizace koryta významného vodního toku	polygon	Plocha realizace (koryta)	m ²		
RT14	Revitalizace koryta drobného vodního toku	polygon	Plocha realizace (koryta)	m ²		
RT15	Plocha s umožněným rozlivem - TTP	polygon	Plocha realizovaných opatření	ha		
RT16	Plocha s umožněným rozlivem - lada	polygon	Plocha realizovaných opatření	ha		
RT17	Plocha s umožněným rozlivem - orná	polygon	Plocha realizovaných opatření	ha		
RT18	Individuální výsadba zeleně - roztroušeně	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT19	Výsadba lesnickým způsobem - jehličnany	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT20	Výsadba lesnickým způsobem - smíšené	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT21	Výsadba lesnickým způsobem - listnaté	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT22	Výsadba keřů plošná - jehličnaté	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT23	Výsadba keřů plošná - smíšené	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT24	Výsadba keřů plošná - listnaté	polygon	Plocha výsadeb	m ²		
RT25	Komplexní obnova rašeliniště	polygon	Plocha realizovaných opatření	ha		

RT26	Vytváření terénních sníženin v nivě občasně zaplavovaných vodou vč. uložení odtěženého materiálu	polygon	Plocha sníženin	m ²		
RT27	Revitalizace říčních ramen	polygon	Plocha říčního ramene	m ²		
RT28	Obnova a tvorba mokřadů	polygon	Plocha realizovaných opatření	m ²		
RT29	Podpora retence na lesních půdách	polygon	Plocha realizovaných opatření	m ²		
RT30	Řízená renaturace - pomístní zásahy do vodních linií s cílem podpory přirozených korytotvorných procesů	polygon	Plocha koryta	m ²		
RT31	Samovolná renaturace vodních toků	polygon	Plocha koryta	m ²		
RT32	Odtrubnění a vytvoření přírodě blízkého koryta vodního toku	polygon	Plocha koryta	m ²		
RT33	Plošné rušení podpovrchových odvodňovacích zařízení	polygon	Plocha realizovaných opatření	m ²		
RT34	Rušení povrchového odvodnění	polygon	Plocha realizovaných opatření	m ²		

*Za realizovatelná opatření jsou považována ta studiemí navržená opatření, která byla kladně projednána (s vlastníky pozemků, správci vodních toků a orgány ochrany přírody) a jejich realizace je věcně vhodná a po majetkoprávní stránce možná.

Rozpočet Komplexní vodohospodářská studie

Identifikace žadatele	Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s., IČO: 471 16 901
Plátce DPH	ANO
Doba zpracování v měsících (od zahájení prací)	20 měsíců

Rozpočet- rámcový návrh	Jednotka	Počet jednotek	Cena za jednotku	Cena bez DPH	Cena včetně DPH
Shromáždění a analýza podkladů	h	19	1000	19 000	22990
Terénní průzkum	h	24	1000	24 000	29040
Vyhodnocení problematiky (identifikace problémů) daného území	h	29	1000	29 000	35090
Návrh opatření	h	56	1000	56 000	67760
Projednání	h	38	1000	38 000	45980
Korekce návrhu (zpracování připomínek)	h	9	1000	9 000	10890
Služby (subdodávky)	h	9	1000	9 000	10890
Tisky, kompletace	celkem	X	X	9 000	10890
Cena celkem				193 000	233530